

Francesc Macià proclama la República catalana al balcó de la Generalitat.

La II República

Quan la Segona República va ser proclamada deixant enrere una dictadura, ara fa setanta-cinc anys, feia angúnia mirar Europa. Els governs i sistemes polítics que s'havien anat fent, desfent i refent al continent durant els inestables deu anys que van seguir l'acabament de la guerra mundial, no tenien res a veure amb el nou règim republicà que s'instal·lava al sud d'Europa, en aquella península a tocar de l'Àfrica per la banda de baix, que no formava part de cap aliança política internacional, que a la premsa no sortia gairebé mai i de la qual els ciutadans europeus en sabien coses —quan les sabien— pel retrat que Bizet havia deixat als escenaris dels teatres d'òpera. Només en la cultura política de l'obrerisme militant europeu, hi havia notícies de les agitacions i vindicacions populars que havien marcat moments èpics —sempre tristos— dels conflictes entre capital i treball: Montjuïc

era ja aleshores un referent fosc en la cultura obrera del continent.

L'Europa de 1931 havia quasi completat en el temps d'una dècada la cartografia de dictadures conservadores que empalmarien les dues guerres fundadores del segle XX. Era l'Europa del primer intent colpista del general Ioannis Metaxás a Grècia el 1920; l'Europa de la Marxa sobre Roma de Mussolini el 1922, que en tres anys liquidà qualsevol tipus d'oposició política. L'Europa del cop d'estat del general Zankov a Hongria el 1923; de l'autoritari Ahmed Zogu a la presidència d'Albània dos anys després. Del cop d'estat del rei Alexandre a Iugoslàvia, i dels camins autoritaris de Carol II a Romania; del cop d'estat de Pilsudski a Polònia i del general Gomes d'Acosta a Portugal, una dictadura que Oliveira Salazar consolidaria just el 1932. Els anys en què els joves estats bàltics, Lituània, Letònia i Estònia patien els règims de Antanas Smetona, Karlis Ulmanis i de Konstantin Päts poc més tard, el 1934. Un any fatídic: Hitler ja disposava de la cancelleria d'Alemanya, i Dollfus havia dissolt les institucions democràtiques a Àustria. Però aquests darrers canvis es

---

Només en la cultura política de l'obrerisme militant europeu, hi havia notícies de les agitacions i vindicacions populars que havien marcat moments èpics.

---

van produir quan la Segona República havia iniciat la seva vida, si bé en va rebre els efectes molt negativament. Els països escandinaus es van salvar de l'onada i mantenien democràcies parlamentàries; Finlàndia patia una vida política francament inestable, a Txecoslovàquia el problema dels sudets creixia, Bèlgica i Holanda mantenien les seves institucions democràtiques, i Gran Bretanya i França ja se sap, seguien sent les democràcies de referència governades per gabinets fràgils i cada cop més espantats, com proven les complicades aliances, pactes i tractats que al llarg d'aquells anys van signar.

LA REPÚBLICA, REFERENT DEMOCRÀTIC D'EUROPA

Ricard Vinyes Riba

Al bell mig d'aquest entorn, a Catalunya va arribar una inopinada República "de treballadors de totes les

que els meus maldecaps petits es van començar a tornar maldecaps grossos".

La República, la segona que aquest país ha vist néixer, havia arribat amb alegria, i tanmateix gràvida de tensions.

classes", segons afirmava el preàmbul de la seva Constitució; va ser aleshores que el país aparegué als diaris d'Europa, i ja no en marxaria fins el 1939. La República, la segona que aquest país ha vist néixer, havia

Alegria i conflicte és un binomi exacte per descriure la situació viscuda per una generació de joves que el 1931 poblaven el país sorgits de les classes mitjanes urbanes, dels confins rurals, els tallers, les fàbriques o els taulells del comerç, molts ni tan sols s'havien incorporat de manera estable a cap ofici perquè encara no en tenien l'edat apropiada. Aquells joves havien passat l'adolescència sota una

dictadura gens tova; molts havien vist pares i parents a la presó, la llengua que parlaven, perseguida, i les festes, prohibides; però també havien viscut el disseniment i el veien eixamplar-se des de casa, lentament, fins al carrer. La joventut els va arribar amb una República que en l'imaginari col·lectiu popular simbolitzava totes les ruptures i l'assoliment de totes les ànsies. És a dir, massa coses i totes elles, les que fossin, passionalment estimades.

L'alegria és senzill saber d'on venia: d'unes més grans cotes de llibertat i l'esperança -si més no- d'ampliar-les molt més encara. Els conflictes -els mal-

decaps grossos que deia Rodoreda- procedien de la Història. I és que el llegat de dèficits polítics i problemàtiques socials i culturals va pesar més en la conflictivitat dels primers anys trenta, que no pas les pressions o impactes econòmics globals, com la repercussió de la depressió del 1929. Les raons de l'augment de desocupació d'aquells anys a Cata-

BUTLLETÍ
DE LA
GENERALITAT DE CATALUNYA

ANY I

BARCELONA, 3 DE MAIG DE 1931

N.º 1

DECRET

Amb la proclamació de la República ha estat restablerta, com expressió de la unitat tradicional del nostre territori, la Generalitat de Catalunya. Desapareguda aquesta gloriosa institució per un interès dinàstic de la Monarquia borbònica, és natural hagi renascut així que l'acmirable unanimitat dels ciutadans ha decidit expulsar del país aquella dinastia. El Govern provisional de la República ha reconegut, amb una gran noblesa, en el seu Decret del dia 21 d'abril, el fet històric de la restauració de la Generalitat. I Catalunya ha correspost dignament amb una entusiasta i lleial adhesió a la República, que ha estat instaurada amb l'ajut del seu esforç, en unes hores d'inoblidable cordialitat entre tots els pobles d'Espanya.

Resta obert, ara, un període d'interinitat, dintre el qual haurà d'ésser estructurada definitivament la República i, quant a Catalunya, s'haurà de preparar l'Estatut que fixi les seves atribucions. Sotmes l'Estatut a les Corts Constituents, Catalunya podrà regular lliurement, per ella mateixa i dintre les normes fonamentals que ressaltaran establertes, la seva vida interior per decisió sobirana del sufragi universal.

Però durant aquest període, ni la vida civil pot ésser interrompuda ni desatesos els serveis públics, i és urgent donar una organització provisional a la Generalitat que assegurí aquest doble propòsit dintre la màxima harmonia amb el Govern provisional de la República. L'esmentat Decret de 21 d'abril reconeix expressament al Govern provisional de la Generalitat la facultat, que per dret li correspon, d'establir aquesta organització i de crear l'Assemblea de representants dels Municipis que, des del primer dia, ha estat, de comú acord, considerada com l'instrument adequat per a complir totes les exigències de la interinitat actual. En justa correspondència amb l'esperit d'aquest Decret, l'estructuració provisional de la vida pública a Catalunya ha d'inspirar-se en el desig sincer de conciliar l'exercici de les funcions pròpies de la Generalitat amb la necessitat de con-

solidar la República, tenint en compte uns i altres que els pobles, en els moments solemnes de llur història, ultrapasen l'estret legalisme d'un règim finit per tal de restablir, en la seva legítima extensió, l'imperi del dret.

Per aquest motiu, el President del Govern provisional de la Generalitat, d'acord amb el Consell, estatueix:

TÍTOL I

GENERALITAT DE CATALUNYA

ART. 1.º Mentre l'Estatut de Catalunya, que ha de determinar l'extensió de les atribucions reservades al Poder central de la República, no estigui establert per les Corts Constituents, la Generalitat serà constituïda per un Consell o Govern provisional, per una Assemblea de representants dels Municipis, que s'anomenarà Diputació provisional de la Generalitat, i per uns Comissaris que, com a delegats del Govern provisional de la Generalitat, tindran al seu càrrec l'execució dels serveis que havien estat encomanats a les desaparegudes Diputacions provincials de Girona, Lleida i Tarragona.

TÍTOL II

GOVERN PROVISIONAL DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

ART. 2.º El Govern provisional estarà format per un President i set Consellers, els quals seran designats pel mateix President, que fixarà les respectives atribucions. De moment, el Consell pren al seu càrrec la direcció, en tota l'extensió del territori de Catalunya, dels organismes executius, institucions, personal administratiu, tècnic i subaltern dels diferents serveis que tenien encomanats les desaparegudes Diputacions provincials, amb totes les facultats que exigirà la necessitat de no deixar desatesos els esmentats serveis en l'actual període d'interinitat.

Butlletí de la Generalitat de Catalunya, maig de 1931.

arribat amb alegria, i tanmateix gràvida de tensions. Rodoreda té escrit que ho va sentir: "com un aire que va fugir i tots els que després van venir mai més van ser com l'aire aquell d'aquell dia que va fer un tall en la meua vida". I la protagonista de "La Plaça del Diamant" ho va resumir d'aquella manera tan seva: "va ser amb abril i flors tancades

La II República

LA REPÚBLICA, REFERENT DEMOCRÀTIC D'EUROPA

Ricard Vinyes Riba

lunya, venien de la disminució de capitals invertits a l'exterior i, sobretot, del retorn d'una massa considerable d'emigrants que pressionà fortament sobre les dades de l'atur en aquell període. És clar que eren conseqüències de la depressió, però no tenien res a veure amb l'impacte que generà en d'altres països, com Alemanya, França o Gran Bretanya. L'atur d'aquells anys no va ser l'enllaç entre depressió i agitació o conflicte social. És òbvia la pressió que exercí en determinats conflictes laborals, però l'epicentre històric de la conflictivitat era ben bé en altre, i reposà en dos elements.

Primer, en l'acceleració del procés de democratització laboral i d'institucionalització associativa que els obrers havien iniciat un segle enrera. Aquesta lògica activació del procés en els anys republicans, entrelligada amb les ideologies socials que vertebraven el moviment obrer i una bona part d'assalariats, va tenir efectes determinants per al futur del país.

Segon, en la problemàtica agrària catalana; irresolta, concretada en la necessitat de revisar l'estructura de la propietat de la terra, socialment punyent i amb una cultura de conflicte enorme al seu darrera, de tal ma-

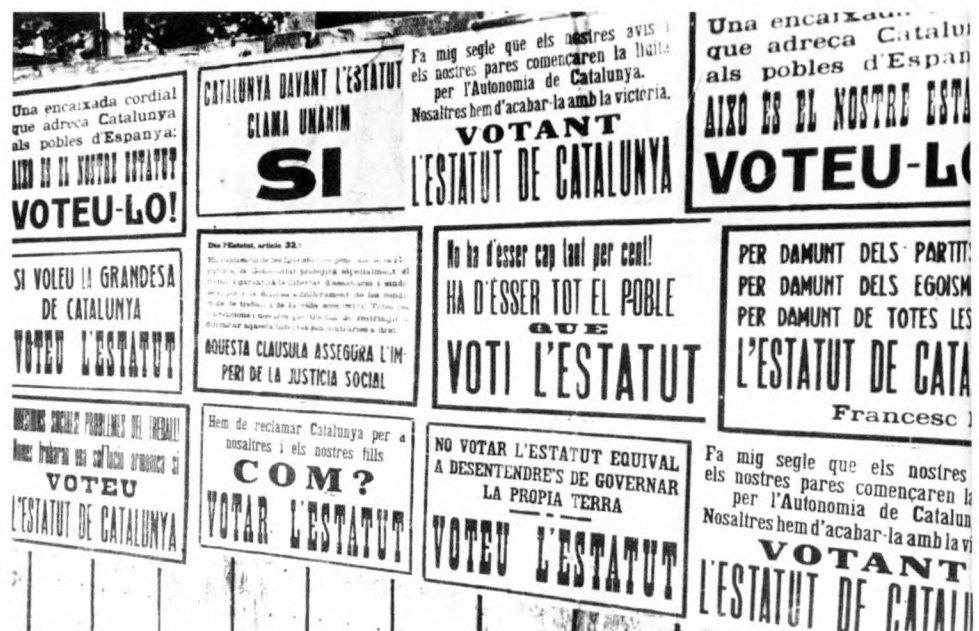
nera que les seves ones expansives afectaren la totalitat dels problemes que es presentaven al país, des del canvi de les bases socials de suport

Repercussió de la depressió del 1929. Les raons de l'augment de desocupació d'aquells anys a Catalunya, venien de la disminució de capitals invertits a l'exterior i, sobretot, del retorn d'una massa considerable d'emigrants que pressionà fortament sobre les dades de l'atur en aquell període.

del catalanisme fins a la remodelació del moviment obrer, o la recomposició de les forces polítiques i socials.

La realitat convulsa dels anys republicans va coexistir amb una dinamització social i institucional extraordinària. Les expectatives de promoció social de les classes subalternes van créixer perquè la societat es modernitzava i les institucions democràtiques ho afavorien i ho impulsaven conscients que aquella era la seva missió, l'ensenyament públic inicià un desplegament i una qualitat que aquella generació d'infants i joves encara recorda. L'impacte d'aquests canvis l'ha descrit la mar de bé la senyora Maria Salvo en evocar els records del seu primer dia de Repú-

La II República

Propaganda a favor de l'Estatut.

LA REPÚBLICA, REFERENT DEMOCRÀTIC D'EUROPA

Ricard Vinyes Riba

blica; per a ella —una nena d'onze anys— no va ser ben bé ni cants ni banderes, va ser quan: “*Un dia, a*

de tots, el més gran, va ser l'aprovació, el 1932, de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, perquè oferia

Manifestació antifeixista, abril de 1934.

l'escola, van obrir les portes que a nens i nenes ens separaven dels altres, vam sortir plegats al pati, i sempre més vam jugar junts. Per a mi, la república va ser allò". Comprendre aquesta vivència és comprendre la intimitat concreta de la República: “*l'aire aquell d'aquell dia que va fer un tall a la meva vida*”, com hem vist escrit per Rodoreda. És ben bé el mateix, el denominador comú d'un temps. Però les resistències eren fortes, inacabables, feixugues, perquè si és cert que la coeducació entrà a les aules, la resistència eclesiàstica va ser d'una duresa infamant i absurda, contributiva en excés a la tensió que els canvis sempre generen, sobretot entre els qui perden el domini a què estan acostumats. I és clar que entre canvis i esdeveniments polítics, el més gros

els mecanismes institucionals per organitzar la construcció d'una ciutadania segons els desigs i ritmes

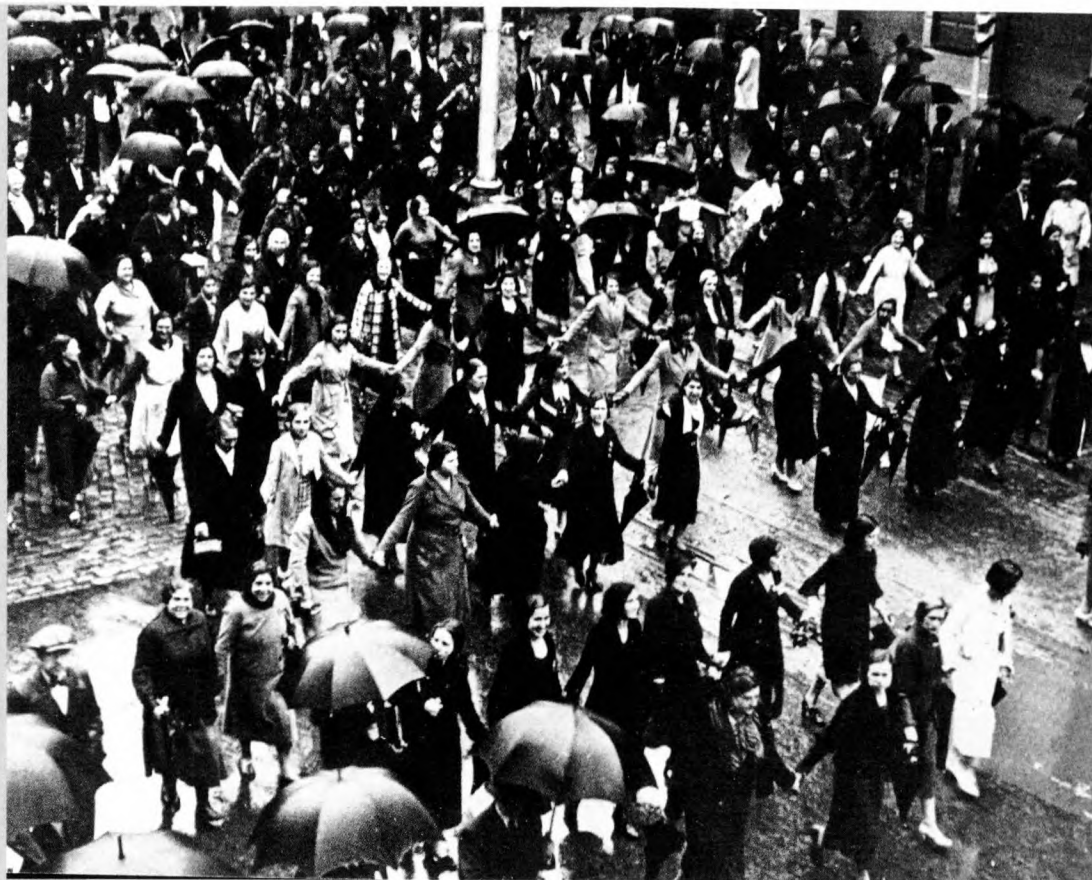

Les expectatives de promoció social de les classes subalternes van créixer perquè la societat es modernitzava i les institucions democràtiques ho afavorien i ho impulsaven conscients que aquella era la seva missió.

---

propis, establint per primera vegada a l'època contemporània un codi de relacions entre Espanya i Catalunya.

Tanmateix, en aquest marc ple d'esperança, la tensió dels conflictes agraris va tenir un greu -i trist- episodi quan la Llei de Contractes de Conreu aprovada al Parlament va ser conculcada pel Tribunal de Garanties

Manifestació antifeixista de les Joventuts Feministes.

La II República

Constitucionals de la República, a petició de la Lliga Catalana, en sintonia amb les seves indignades bases socials, i va provocar un daltabaix que el desconcert polític del president Companys concretà en la revolta del Sis d'Octubre de 1934.

La primera conseqüència de la insubordinació del president de la Generalitat va ser la supressió de l'Estatut, l'ocupació del Parlament per la Legió

De fet, van ser molt pocs els obrers que participaren a la insurrecció octubrista, es sentien allunyats de la crida del President a la insurrecció, però la repressió es va abocar també damunt d'ells.

i el ràpid desmantellament de tots els organismes que donaven vida real a l'autonomia. Els ajuntaments amb majoria d'esquerra foren suspesos. No va ser oblidat cap detall: el funcionariat fou suspès, sancionat o desplaçat; els concursos per a provi-

sió de places suspesos; l'ús de la llengua catalana prohibit a totes les corporacions públiques; la Presidència de la Generalitat s'atorgà per nomenament governatiu al coronel Francisco Jiménez de Arenas, governador militar de Catalunya.

De fet, van ser molt pocs els obrers que participaren en la insurrecció octubrista, se sentien allunyats de la crida del President a la insurrecció, però la repressió es va abocar també damunt d'ells. No només d'una manera directa submergint les seves organitzacions a la vida semiclandestina, sinó que en ser desmantellades les institucions catalanes i suprimida la legislació laboral republicana i de la Generalitat, van quedar conculcats importants avantatges socials que havien assolit. A partir d'octubre de 1934 els sous van ser rebaixats sense més criteri que la voluntat del patró i els acomiadaments, si bé lentament, van començar a adquirir una importància preocupant: no és casual que

la primera vindicació del programa del Front d'Esquerres, després de l'amnistia, fos la readmissió dels acomiadats a causa dels fets d'octubre. Els treballadors van quedar no

Aquell convuls 1934 la premsa europea, especialment la rica premsa obrera, va parlar intensament de la insurrecció d'octubre, les solidaritats van circular i el que havia passat a Astúries i a Catalunya va quedar incrustat en el llegendari de l'esquerra i de la dreta, amb funcions distintes, no cal ni dir-ho, però va quedar com un referent, un referent de la democràcia que Europa anava perdent.

solament desproveïts de millores substancials adquirides en el període anterior, sinó envoltats d'un ambient hostil en el qual l'amenaça de detenció i empresonament es convertí en un malson quotidià.

Aquell convuls 1934 la premsa europea, especialment la rica premsa obrera, va parlar intensament de la insurrecció d'octubre, les solidaritats van circular i el que havia passat a Astúries i a Catalunya va quedar incrustat en el llegendari de l'esquerra i de la dreta, amb funcions distintes, no cal ni dir-ho, però va quedar com un referent, un referent de la democràcia que Europa anava perdent.

En l'any i mig que va durar el càstig polític i social havien aparegut, vertiginosament, moltes novetats en la cultura política dels ciuta-

dans catalans. Entre elles, la identificació d'anticatalanisme amb conservadorisme. El Front d'Ordre, coalició electoral de la Lliga Catalana amb la *Confederación Española de Derechas Autónomas* i els radicals de Lerroux, va acabar de brodar el paisatge d'aquell nou imaginari polític. El Front d'Esquerres va guanyar les eleccions del 16 febrer de 1936 i els presos van sortir al carrer, l'Estatut fou recuperat i els ajuntaments van tornar a ser governats pels consistoris democràtics d'abans d'octubre. Però la fractura social era una realitat, les actuacions repressives eren recentíssimes. I si bé és cert que la vida parlamentària catalana va gaudir de calma, la complexa realitat social, no. Ni als consistoris, ni a les fàbriques, ni als tallers ni als carrers. Si el març de 1936 el periodista Manuel Brunet escrivia que potser Ca-

Propaganda del Front d'Esquerres.

Ricard Vinyes Riba

i els canvis d'estructura social sempre comporten. Quan molts d'ells la van defensar en alçar-se en armes el general Franco, intuïen que no estaven defensant tan sols el més elemental, una existència digna en un país menut i lliure, sinó també el món. Al capdavant dels aeroplans italians bombardejaven Barcelona i altres ciutats del territori català, esquadres aèries alemanyes destruïen localitats basques amb una crueltat bíblica, i homes i dones de seixanta nacions diferents havien arribat voluntàriament a Espanya per defensar els valors que ells defensaven.

El que va fer la Generalitat el primer dia de la rebel·lió militar, el més important, va ser salvar l'Estat a Catalunya. L'Estat havia desaparegut o, si es vol, estava a punt de desaparèixer ràpidament per tal com anaven els esdeveniments. La contribució del govern català a la República fou encarrillar—no pas desarticlar—un poderós moviment social revolucionari dins les institucions ja existents, adequant els seus continguts a la nova situació. Ho va fer a través de pactes diversos i creant noves institucions que el govern i les noves forces polítiques i socials hegemòniques creien pertinents. Això, naturalment, reclamava una redistribució del poder.

En l'àmbit militar, la Generalitat ponderava l'esforç de soldats catalans en la defensa de Madrid com una aportació valuosa. Però també l'ofensiva cap a ponent, Aragó endins, i les expedicions a Eivissa i Mallorca. Catalunya havia enviat voluntaris i

TREBALL

Diari dels Treballadors de la Ciutat i del Camp

EUICIO EEL VESPRA

TREBALLADORS
DE TOTS ELS PAISOS:
UNIU-VOS

ELS MILITARS FEIXISTES S'AIXEQUEN CONTRA LA REPUBLICA LES MASSES TREBALLADORES, EN UNA REPLICA HEROICA I CONTUNDENT, AIXAFEN LA REACCIO

CAIREBE ARREU DEL TERRITORI DE LA REPUBLICA, LA SUBLEVACIO HA ESTAT VENÇUDA

Davant aquestes gravíssimes circumstàncies és acordat, pels Comitès respectius, la fusió dels quatre partits obrers que componen el Comitè d'Enllaç. Així mateix, les organitzacions sindicals de base marxista prenen la decisió de fusionar-se en un sol organisme. Aquest diari serà l'òrgan i el portaveu d'aquest moviment

El diari del proletariat

TREBALL, amb el nom del Comitè d'Enllaç dels Partits Comunistes, Socialistes, Obrers, Anarquistes i de la Unió de Treballadors de Catalunya, que des d'ara s'organitza en un sol organisme, apareix des d'ara en el nostre país com el diari del proletariat. Els seus objectius són: defensar els interessos del proletariat, defensar la República, defensar la unitat dels obrers i defensar la llibertat. Els seus objectius són: defensar els interessos del proletariat, defensar la República, defensar la unitat dels obrers i defensar la llibertat. Els seus objectius són: defensar els interessos del proletariat, defensar la República, defensar la unitat dels obrers i defensar la llibertat.

I ara què?...

La situació a la Península està molt més complicada. Les forces feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República. Els feixistes s'aixequen contra la República.

Un acord transcendental

El Comitè d'Enllaç dels Partits Comunistes, Socialistes, Obrers, Anarquistes i de la Unió de Treballadors de Catalunya, que des d'ara s'organitza en un sol organisme, apareix des d'ara en el nostre país com el diari del proletariat. Els seus objectius són: defensar els interessos del proletariat, defensar la República, defensar la unitat dels obrers i defensar la llibertat. Els seus objectius són: defensar els interessos del proletariat, defensar la República, defensar la unitat dels obrers i defensar la llibertat.

La II República

El diari Treball anuncia l'aixecament feixista. talunya podria ser un oasi, el set de juliol aclaria: "Ni Catalunya és un oasi, ni els esquerrans tenen dret a deixar entendre que més enllà d'aquest suposat oasi no es pot

La contribució del Govern català a la República fou encarrillar—no pas desarticlar—un poderós moviment social revolucionari dins les institucions ja existents, adequant els seus continguts a la nova situació.

viure". Onze dies més tard s'iniciava la rebel·lió militar contra la democràcia republicana.

La resistència a la seva destrucció va ser molt forta, van haver de passar tres anys d'una guerra tan cruel com innecessària. La rebel·lió impedí violentament que els ciutadans resoluessin amb els seus propis mitjans els conflictes que la modernització

LA REPÚBLICA, REFERENT DEMOCRÀTIC D'EUROPA

Ricard Vinyes Riba

soldats de lleva als exèrcits de tots els fronts. A més, amb l'esforç propi, havia efectuat operacions ofensives d'envergadura que malgrat el seu fracàs final —com el cas de les ofensives de Saragossa i Osca—, havien permès assegurar les operacions de l'Exèrcit del Centre.

La contribució catalana havia estat de primera magnitud. Tant, que fins i tot havia posat en perill l'ocupació del seu propi territori contribuint a la defensa dels altres fronts peninsulars. A la majoria dels principals dirigents catalans no els dolia aquella contribució, el problema era un altre. Tenien plena consciència que Catalunya havia comptat poc en les estratègies militars de l'Estat Major, tan poc que havia quedat militarment abandonada a la seva pròpia sort i tant sols considerada com a proveïdora de soldats i productes de guerra. Quan les tropes feixistes iniciaren l'ofensiva de penetració al territori català, la República no mobilitzava

cap exèrcit seriosament, Catalunya restava abandonada a la bonaventura, sense cap possibilitat de defensa en haver exhaurit les reserves militars pròpies per defensar la República de tots. I és així que derrotat i en retirada l'Exèrcit de l'Ebre, el desembre del 38, l'exèrcit del general Franco co-

La desfeta de la República va escampar pel món un nombre extraordinari dels seus defensors. No pocs van seguir lluitant pels mateixos valors en els fronts europeus fins al 1945, però l'ensorrament del feixisme no va arribar al nostre país.

mençava l'ocupació de Catalunya. En un mes entrava a Barcelona, i en quinze dies escassos arribava a la frontera. Manuel Tagüeña, un excel·lent militar, no havia pogut fer res més que anar-se replegant amb un cert ordre. Les queixes dels consellers Joan Comorera: *"Catalunya ha aguantat en solitari el pes de la*

Govern de la Generalitat de Catalunya, el desembre de 1936.

LA REPÚBLICA, REFERENT DEMOCRÀTIC D'EUROPA

Ricard Vinyes Riba

guerra”, i Carles Pi Sunyer: “*Catalunya ha estat desassistida*”, tenien el seu fonament. Però el retret que aquells dirigents catalans feien no tenia pas un to victimista, no gens. Es demanaven més aviat per les causes polítiques de tot plegat. És a dir, per què a la Generalitat no se li havia permès participar en l’orientació general de les grans decisions de la guerra i de l’Estat, més enllà de la formalitat d’unes carteres ministerials. Aquesta era la queixa: més participació política en les decisions d’Estat.

La desfeta de la República va escampar pel món un nombre extraordinari dels seus defensors. No pocs van seguir lluitant pels mateixos valors en els fronts europeus fins al 1945, però l’ensorrament del feixisme no va arribar al nostre país. La República es va perdre, i el que s’havia perdut amb ella no era un exèrcit, ni un territori, ni unes institucions només,

es va perdre un món, va ser derrotat un projecte existencial majoritari en la nostra societat, una manera de voler viure.

El que va venir després molts ho han explicat amb detall i bé, però a mi m’agrada evocar el que Ramona Via –una infermera de divuit anys, i escriptora– va sentir: “*una gran tristesa que no s’acabava mai, una tristesa i un fàstic de no sé què i de no sé on, de tot plegat, de tantes cues, de tanta gana, de tanta gent endolada, de tantes desgràcies com tothom explica, de tants misteris que ningú no entén.*”

La II República

Un allau de refugiats, en direcció a França.